

การเปลี่ยนแปลงของสังคมสงเคราะห์สีเขียวสู่การพัฒนายั่งยืน

ชานนท์ โกมลมาลย์¹

chanonkomonmarn@gmail.com

(Received: November, 16 2024; Revised: April 10, 2025; Accepted: May 2, 2025)

บทคัดย่อ

ความตระหนักเกี่ยวกับสังคมสงเคราะห์สีเขียวเกิดขึ้นในวงการสังคมสงเคราะห์นานาชาติ สังคมสงเคราะห์สีเขียวมีฐานคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สังคมสงเคราะห์สีเขียวมีหลักคิดสำคัญคือเมื่อเกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติผู้ที่ได้รับความเสียหาย/ผลกระทบมากที่สุดคือผู้เปราะบางในสังคม นอกจากนี้กรอบแนวคิดที่สำคัญสำหรับสังคมสงเคราะห์สีเขียว คือ แนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม สังคมสงเคราะห์สีเขียวได้รับการบรรจุไว้ในวาระโลกด้านสังคมสงเคราะห์และพัฒนาสังคมในปี ค.ศ.2012 เพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติงานสำหรับนักสังคมสงเคราะห์และนักพัฒนาสังคมทั่วโลกนำไปประยุกต์ใช้ แต่ในความเป็นจริงสังคมสงเคราะห์สีเขียวยังต้องการการพัฒนาอย่างมากและขับเคลื่อนเพื่อสร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรม บทความนี้ยังชี้ให้เห็นว่าหลังจากที่สหประชาชาติประกาศเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนใน ปี ค.ศ. 2015 สังคมสงเคราะห์สีเขียวได้ถูกผสมผสาน ต่อยอด และผนวกรวมเข้าไว้ในวาระสังคมสงเคราะห์และพัฒนาสังคมโลกโดยมุ่งไปสู่การสร้างสังคมที่เป็นธรรมทั้งในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคมและมิติสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าสังคมสงเคราะห์สีเขียวได้ขยายกรอบคิดอย่างกว้างขวาง นักสังคมสงเคราะห์สามารถเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งได้ผนวกรวมสังคมสงเคราะห์สีเขียวเอาไว้ด้วยแล้วอันจะนำไปสู่สังคมเป็นธรรมทั้งในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคมและมิติสิ่งแวดล้อม บทความนี้ยังได้นำเสนอตัวอย่างแนวทางในการประยุกต์ผสมผสานเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกับการสังคมสงเคราะห์ไว้ด้วย

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

The international social work community has become aware of green social work, which is based on an understanding of the relationship between humans and the physical environment. A key principle of green social work is that when environmental problems or natural disasters occur, the most affected individuals are the vulnerable individuals in society. Another essential conceptual framework for green social work is environmental justice. In 2012, green social work was integrated into the global social work and social development agenda as a framework for social development officers and practitioners worldwide to apply to their practice. However, at the practical level, green social work still requires significant development and momentum to foster a fairer society and environment. Following the United Nations' announcement of the Sustainable Development Goals (SDGs) in 2015, green social work has been integrated, extended, and merged into the (new) global social work and social development agenda. It now aims to create equity in economic, social, and environmental dimensions. This reflects the expansive conceptual evolution of green social work. Social workers can serve as key mechanisms to drive the SDGs, which incorporate green social work, ultimately leading to a just society across economic, social, and environmental dimensions. Finally, this article presents case studies that emphasise the integration of social work practice and SDGs objectives.

คำสำคัญ: สังคมสงเคราะห์สีเขียว, สังคมสงเคราะห์กับสิ่งแวดล้อม, การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Keywords: green social work, environmental social work and sustainable development

ความนำ

จำนวนบทความในวารสารที่มุ่งเน้นความสำคัญในการผนวกรวมสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเข้าไว้กับการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์มีจำนวนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (Ramsay and Boddy, 2017) ในที่นี้การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ในลักษณะนี้เรียกว่า “สังคมสงเคราะห์สีเขียว” ราวปีพุทธศักราช 2553 คำว่า “สังคมสงเคราะห์สีเขียว” เริ่มได้รับความสนใจจากวงการสังคมสงเคราะห์ในประเทศไทยมีนักวิชาการ นักคิด นักเขียนจากคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เริ่มต้นการนำเสนอประเด็นนี้ในตำรา เอกสารคำสอน จำนวนหนึ่ง ต่อมาผู้เขียนมีโอกาสได้นำเสนอบทความเรื่องสังคมสงเคราะห์สีเขียวในวันสถาปนาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ใน ปี พ.ศ. 2557 ภายหลังได้เพิ่มเติมเนื้อหาพื้นฐานเกี่ยวกับสังคมสงเคราะห์สีเขียวในรายวิชาปรัชญาแนวคิดสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคมสำหรับนักศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ตั้งแต่ราวช่วงปี พ.ศ.2559 จนถึงปัจจุบัน แนวคิดสังคมสงเคราะห์สีเขียวจึงได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น แต่กระนั้นก็ตามความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมสงเคราะห์เขียวยังมีอยู่อย่างจำกัด ข้อจำกัดเหล่านี้จึงอาจพิจารณาว่าเป็นช่องว่างทางวิชาการของการสังคมสงเคราะห์ไทย บทความนี้มีความมุ่งหวังเพื่อการขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมสงเคราะห์สีเขียวในวงการวิชาการสังคมไทย แต่อย่างไรก็ดีเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปการกล่าวถึงสังคมสงเคราะห์สีเขียวเพียงมิติเดียวอาจไม่เพียงพอเพราะในการสังคมสงเคราะห์สากลสังคมสงเคราะห์สีเขียวได้ถูกต่อยอดผนวกรวมและผสมผสานเข้าไว้กับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งเป็นเป้าหมายของโลกในทศวรรษนี้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

บทความนี้นำเสนอนิยามความหมายของสังคมสงเคราะห์สีเขียวเพื่อตอกย้ำให้เห็นความสำคัญของประเด็นการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม หลังจากนั้นแสดงความสำคัญของสังคมสงเคราะห์สีเขียวในวาระโลกด้านสังคมสงเคราะห์และพัฒนาสังคมที่นักสังคมสงเคราะห์และนักพัฒนาสังคมทั่วโลกให้ความสำคัญ ในขณะเดียวกันเมื่อวาระเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติได้รับการประกาศใช้ การส่งเสริมประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนของสังคมถูกหยิบยกมาให้ความสำคัญเพิ่มสูงขึ้น บทความนี้จึงได้นำเสนอการขยายขอบเขตจากการสังคมสงเคราะห์สีเขียวที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมต่อยอดไปสู่การสร้างควมยั่งยืนของสังคมซึ่งเป็นมิติงานสังคมสงเคราะห์ที่กว้างขวางยิ่งขึ้นไป ทั้งนี้ในช่วงหลังของบทความนี้ยังประกอบด้วยตัวอย่างของการศึกษาสังคมสงเคราะห์ที่ผนวกรวมวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืนเข้าไว้ในการศึกษาและการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์

ทบทวนความหมายสังคมสงเคราะห์สีเขียว

การทำความเข้าใจ “สังคมสงเคราะห์สีเขียว” บางกรณีเรียกว่า “สังคมสงเคราะห์สิ่งแวดล้อม/สภาพแวดล้อม (environmental social work)” หรือ สังคมสงเคราะห์เชิงนิเวศ (ecological social work) มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอ้างอิงนิยามความหมายของลินา โดมินेलลี (Lena Dominelli) นักวิชาการสังคมสงเคราะห์แห่งสหราชอาณาจักร โดมินेलลี เป็นนักวิชาการด้านสังคมสงเคราะห์คนแรกของโลกที่กำหนดนิยามความหมายเพื่อทำความเข้าใจสังคมสงเคราะห์สีเขียว ในปี ค.ศ.

2012 โดมินเนลล์อธิบายนิยามความหมายของสังคมสงเคราะห์สีเขียว หมายถึง มุมมององค์รวมเพื่อแสวงหาความมั่นคงปลอดภัย ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนและโลกโดยอาศัยการปฏิรูปโครงสร้างอำนาจทางสังคมและการเมือง สังคมสงเคราะห์ สีเขียว เป็นมุมมองหนึ่งของสังคมสงเคราะห์ซึ่งมิใช่เพียงแต่การให้คุณค่ากับปัจเจกบุคคลแต่ให้ความสำคัญและเคารพต่อสิ่งแวดล้อม/ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่อยู่รอบตัวของปัจเจกบุคคล ทั้งนี้สังคมสงเคราะห์สีเขียวตอกย้ำว่ามนุษย์ต้องยอมรับว่ามนุษย์มีความสัมพันธ์ทางชีวภาพกับสิ่งแวดล้อม แต่การกระทำของมนุษย์ก็มีผลกระทบต่อระบบนิเวศด้วยเช่นกัน สิ่งเหล่านี้ทำให้ทั้งสิ่งแวดล้อมและมนุษย์ตกอยู่ในความเสี่ยงซึ่งก่อให้เกิดวิกฤตทางระบบนิเวศระดับโลก (Powers et al., 2018; Papadimitriou, 2020) อีกนัยหนึ่ง สังคมสงเคราะห์สีเขียว คือ การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ที่ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อมนุษย์และชุมชน (Boetto, 2024) ซึ่งอาจหมายรวมถึงสถานการณ์ภัยพิบัติที่ส่งผลเสียหายทั้งต่อสิ่งแวดล้อมและมนุษย์ (Wu and Greig, 2022) ยกตัวอย่างเช่น ในการผลิตและการใช้สารเคมี/สารพิษในภาคเกษตรกรรม/ภาคอุตสาหกรรมมีโอกาสเกิดมลภาวะปนเปื้อนในดิน อากาศ และน้ำ การปนเปื้อนของสารเคมี/สารพิษในธรรมชาติทำให้สิ่งมีชีวิตทุกชนิดเข้าถึงอาหารและน้ำได้ไม่เพียงพอและ/หรือไม่ปลอดภัย ปัญหาทางนิเวศวิทยาเหล่านี้ยังก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมและการเมือง เนื่องจากผู้จำนวนมากไม่ต้องการสัมผัสกับสารเคมี/สารพิษดังกล่าวจึงทำให้ต้องหลีกเลี่ยงการรับสารเคมี/สารพิษ การหลีกเลี่ยงพื้นที่หนึ่งย่อมบีบให้มนุษย์ต้องไปใช้ทรัพยากรซึ่งไม่ปนเปื้อน ส่วนที่เหลืออยู่อีกพื้นที่หนึ่ง การมีทรัพยากรจำกัดแต่มีความต้องการที่สูงขึ้นของมนุษย์นั้นอาจนำไปสู่ความปัญหาและความขัดแย้งอื่นๆซึ่งมีผลกระทบรุนแรงต่อมนุษย์และมนุษย์บางส่วนอาจถูกบังคับต้องโยกย้ายถิ่นไปยังพื้นที่อื่นๆอีก เป็นต้น (Powers et al., 2018)

เบอร์เกอร์ และ เคลลี (Berger and Kelly, 1993 อ้างถึงใน ชานนท์ โกมลาลย์, 2559, น.115) อธิบายต่อยอดในประเด็นเรื่องผลกระทบของมลภาวะต่อมนุษย์ว่ากิจกรรมต่างๆของมนุษย์มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมซึ่งท้ายที่สุดปัญหาเหล่านี้ก็ย้อนมาทำร้ายตัวมนุษย์เองและสรรพสิ่งบนโลกนี้โดยเฉพาะกลุ่มผู้เปราะบางที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ผลที่ตามมาที่รุนแรงในที่นี้คือการเพิ่มขึ้นของประชากรโลกในการใช้สารเคมี/สารสังเคราะห์ซึ่งก็จะมาสะสมในร่างกายของมนุษย์ผ่านอากาศ น้ำ และอาหารที่บริโภคเข้าไปทุกวัน รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงบนผิวโลกทั้งการสร้างเขื่อนและการทำลายป่าไม้การหาแหล่งพลังงานใหม่ การอพยพย้ายถิ่นของคนอันเป็นผลมาจากภาวะสงคราม ความยากจน โรคระบาดร้ายแรงในประเทศกำลังพัฒนา การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น เบอร์เกอร์ และ เคลลีจึงเสนอว่าวิชาชีพสังคมสงเคราะห์อยู่ในฐานะที่เหมาะสมที่สุดที่จะสร้างให้สังคมมีความตระหนักต่อความจริงด้านสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ นอกจากนี้ นักสังคมสงเคราะห์ก็ต้องเป็นผู้ที่ต้องพัฒนารูปแบบการทำงานให้ไปถึงระดับฐานรากของสาเหตุของปัญหาดังกล่าวด้วย ทักษะนี้สอดคล้องกับโดมินเนลล์ (2012) ที่เห็นว่า ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมมีผลทางตรงกับกลุ่มผู้เปราะบางและกลุ่มคนชายขอบ ด้วยเหตุนี้ สังคมสงเคราะห์สีเขียวจึงเป็นกระบวนทัศน์ใหม่เพื่อการบริหารจัดการปัญหาสังคมและการรับมือกับผลกระทบทางลบอันเกิดจากการบริโภคสาธารณะในสังคมอุตสาหกรรมที่นำมาซึ่งปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม สังคมสงเคราะห์สีเขียวตระหนักถึงความสำคัญของบริษัทนักสังคมสงเคราะห์ต่อประเด็นความไม่เป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อม (environmental injustice) และการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน (Papadimitriou, 2020)

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อมนั้น บัลลาร์ด (Bullard, 2000, อ้างถึงใน Dominelli, 2014) สังคมวิทยากลุ่มแรกๆ ที่เน้นย้ำถึงการเกิดผลกระทบที่เนื่องมาจากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่มีต่อคนยากลำบาก บัลลาร์ด เห็นว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสังคมหนึ่งๆส่งเสริม **ความอยุติธรรม**เนื่องจากของเสียโดยเฉพาะอย่างยิ่งของเสียจากอุตสาหกรรมมัก ถูกทิ้งลงในชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่น้อยจน/ยากลำบาก ตัวอย่างในสหรัฐอเมริกา บัลลาร์ดได้นิยามคำว่า "การเหยียดเชื้อชาติทางสิ่งแวดล้อม" เพื่อเปิดเผยภาระของชุมชนแอฟริกัน-อเมริกันและต้นเหตุที่ชุมชนเหล่านี้ต้องจ่ายสำหรับให้กับปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากสารเคมีในภาคอุตสาหกรรมที่มาทิ้งในชุมชน ซึ่งมีอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของชุมชน และขณะเดียวกันในกระบวนการอุตสาหกรรมเหล่านี้ยังส่งผลให้คนยากลำบาก/ยากจนต้องทำงานที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีเหล่านี้ซึ่งคนยากจนเหล่านี้ก็ได้รับค่าจ้างในระดับที่ต่ำอีกด้วย การประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ (สีเขียว) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพจึงถูกเรียกร้องให้พิจารณานำเอาประเด็นที่เกี่ยวกับโครงสร้างทั้งมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมผสมผสานเข้ากับการปฏิบัติงานเชิงนโยบายในทุกระดับ ปัญหาที่มาจากโครงสร้างเหล่านี้สร้างผลกระทบทั้งที่เกี่ยวกับเรื่องของการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ ภัยพิบัติ ความยากจน การตกงาน ความไม่เป็นธรรมในการกระจายรายได้ ความรุนแรงและความไม่เท่าเทียมทางเพศ ฯลฯ ประเด็นผลกระทบเหล่านี้ควรอย่างยิ่งที่ต้องนำเข้าไปสู่การเตรียมพร้อมให้นักศึกษาสังคมสงเคราะห์ในการเห็นความสำคัญและสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายทางสังคมที่หลากหลายทั้งในระดับท้องถิ่นและสากล (Rice, Fisher and Moore, 2022)

เมื่อกลับมาศึกษาประเด็นเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมกับสังคมสงเคราะห์ งานศึกษาในประเด็นดังกล่าวนี้แม้ไม่ได้นำเสนออย่างชัดเจนนักแต่ประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อสังคมและชุมชนนั้นมีตัวอย่างปัญหาและความเชื่อมโยงมากมาย อาทิ กรณีศึกษาที่ปรากฏมาอย่างยาวนานในชุมชนคลิตี้ จังหวัดกาญจนบุรีซึ่งนับตั้งแต่ ปี พ.ศ.2510 โรงแร่ของบริษัทยักษ์ก่อมลพิษ (ประเทศไทย) จำกัด ได้เข้ามาประกอบกิจการในชุมชน นับแต่นั้นเป็นต้นมาการปล่อยสารตะกั่วของโรงงานมีผลกระทบต่อชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปนเปื้อนสารตะกั่วในลำห้วยคลิตี้มีความรุนแรงทั้งในเชิงสุขภาพ ชีวิตความเป็นอยู่ และโครงสร้างทางสังคมของชาวบ้านในพื้นที่ เช่นเดียวกับตัวอย่างในกรณีศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มที่ได้รับผลกระทบอย่างมาก คือ ประชากรกลุ่มเปราะบาง ได้แก่ เด็กเล็ก ผู้สูงอายุ และหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไวต่อพิษของโลหะหนัก การศึกษาของกรมควบคุมโรคและนักวิจัยอิสระหลายสถาบัน พบว่าชาวบ้านจำนวนมากในคลิตี้ล่างมีระดับสารตะกั่วในเลือดสูงเกินเกณฑ์ความปลอดภัยที่องค์การอนามัยโลก (WHO) กำหนด นอกจากนี้สารตะกั่วยังมีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนเนื่องจากชาวบ้านเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่มีการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก ทั้งในด้านน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค การหาปลาและสัตว์น้ำ รวมถึงการเกษตรในพื้นที่ริมห้วย การปนเปื้อนของตะกั่วได้ส่งผลให้ลำห้วยกลายเป็นแหล่งน้ำอันตราย ไม่สามารถใช้อุปโภคบริโภคได้ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้วิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านต้องเปลี่ยนไปซึ่งส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะและคุณภาพชีวิตโดยรวม (จิระวรรณ บรรเทาทุกข์, 2550 และ สงกรานต์ ป่องบุญจันทร์และสุรัชย์ ตรงงาม, 2564) อีกตัวอย่างหนึ่งในสังคมไทย คือ กรณีบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ผู้ดำเนินกิจการเหมืองทองคำในเขต อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ และ อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตรซึ่งเป็นพื้นที่ตั้งของแหล่งแร่ทองคำที่สำคัญของประเทศไทย แม้กิจการดังกล่าวจะสร้างรายได้และการจ้างงานให้แก่ชุมชนบางส่วน แต่ขณะเดียวกันกลับก่อให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และความขัดแย้งทางสังคมอย่างต่อเนื่องและลึกซึ้งโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสุขภาพที่ชาวบ้านในชุมชนจำนวนมากมีผลการตรวจเลือดที่พบสารโลหะหนักเกินเกณฑ์มาตรฐาน อาทิ ไชยาไนต์ แมงกานีส และสารหนู ซึ่ง

เชื่อมโยงกับกระบวนการสกัดแร่ทองคำโดยใช้สารเคมีที่มีพิษรุนแรง และผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่กิจกรรมเหมืองทองคำอัครา นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปนเปื้อนของสารเคมีอันตรายสู่ระบบนิเวศในพื้นที่ โดยรอบ การตรวจสอบโดยหน่วยงานอิสระและชุมชนพบว่า ไซยาไนด์ ซึ่งเป็นสารเคมีหลักในการสกัดทองคำ ได้รั่วไหลสู่แหล่งน้ำ พื้นผิวและน้ำใต้ดิน ทำให้คุณภาพน้ำเสื่อมโทรมอย่างมีนัยสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552)

ด้วยเหตุความสำคัญของสังคมสงเคราะห์สีเขียวได้รับการให้ความสำคัญมากขึ้นในวงการสังคมสงเคราะห์ ประชาคมสังคมสงเคราะห์โลกได้ยกระดับความสำคัญของการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ นั่นจึงเป็นที่มาของการระบุประเด็นเรื่องการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมในการสังคมสงเคราะห์ดังที่ประกาศไว้ในเป้าหมายโลกสำหรับสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาสังคมในปี ค.ศ.2012

ย้อนคิด: สังคมสงเคราะห์สีเขียวในวาระโลกด้านสังคมสงเคราะห์และพัฒนาสังคม

การกำหนดเป้าหมายโลกสำหรับสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาสังคมในปี ค.ศ.2012 ที่ผ่านมาเป็นผลจากการดำเนินการความร่วมมือขององค์กรระหว่างประเทศสามองค์กรประกอบด้วย สมาพันธ์นักสังคมสงเคราะห์ระหว่างประเทศ (The International Federation of Social Workers – IFSW) สมาคมการศึกษาสังคมสงเคราะห์ระหว่างประเทศ (The International Association of Schools of Social Work - IASSW) และ สภาสวัสดิการสังคมระหว่างประเทศ (International Council on Social Welfare - ICSW) ซึ่งร่วมกันประกาศวาระโลก (The Global Agenda) เพื่อเป็นกรอบสำหรับการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาสังคม การริเริ่มการประกาศวาระโลกนี้เป็นพื้นฐานในการกำหนดการดำเนินการร่วมกันเพื่อจัดการกับความท้าทายที่สำคัญของสังคมและยังเป็นการระบุประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ นอกจากนี้วาระโลกยังแสดงถึงความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าของนักสังคมสงเคราะห์และผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาสังคมในการส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางสังคมและเศรษฐกิจ ศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมและชุมชน และความสำคัญของความสัมพันธ์ของมนุษย์ วาระโลกดังกล่าว ระบุว่าตั้งแต่ปี ค.ศ.2012 -2016 ที่ผ่านมานั้น การปฏิบัติงานของทั้ง 3 องค์กรจะให้ความสำคัญกับ (1) ส่งเสริมสังคมและเศรษฐกิจที่เป็นธรรม (2) ส่งเสริมศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ (3) ทำงานโดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม (4) สร้างเสริมความตระหนักในสำคัญของสัมพันธภาพของมนุษย์ สำหรับหัวข้อย่อยทั้ง 4 ประเด็นของวาระโลกด้านสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาสังคมนั้นได้รับการกำหนดและนำมาสู่การส่งเสริมในการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานอย่างแพร่หลายหัวข้อละ 2 ปี สำหรับหัวข้อ “การส่งเสริมความยั่งยืนของชุมชนและสิ่งแวดล้อม (Promoting Community and Environmental Sustainability)” เป็นหัวข้อหลักในการดำเนินงานช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2017-2018 ภายใต้อำนาจการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาสังคมให้ความสำคัญกับ

(1) วิกฤตสิ่งแวดล้อมอันเป็นผลมาจากการผลิตเชิงอุตสาหกรรมและการบริโภคจำนวนมากส่งผลต่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรมากจนเกินไป ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม (น้ำ อากาศ และดิน) พร้อมทั้งกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ภัยแล้งและน้ำท่วม) แผ่นดินไหว ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ รวมไปถึงภัยสึนามิซึ่งสร้างความเสียหายที่รุนแรงในหลายประเทศทั้งญี่ปุ่น อินโดนีเซีย และประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงแต่ทำลายพื้นฐานการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตบนโลกในปัจจุบัน แต่ยังคุกคามประชากรโลกในอนาคตด้วย

(2) วิกฤตทางสังคม ปัญหาสังคมมีผลกระทบต่อสังคมทั้งหมด ทว่าปัญหาสังคมส่งผลกระทบเป็นพิเศษต่อภาคส่วนที่เป็นกลุ่มเปราะบางของสังคม เช่น ผู้ประสบปัญหาความยากจน กลุ่มคนชายขอบ กลุ่มคนพื้นถิ่น-ชาติพันธุ์ เมื่อวิกฤตทางสังคมมาผนวกกับวิกฤตสิ่งแวดล้อมความรุนแรงและสลับซับซ้อนเกิดขึ้นเพราะมักส่งผลกระทบต่อวิถีการกีดกันทางสังคมและการเลือกปฏิบัติซึ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรนำไปสู่ความขัดแย้งและการอพยพย้ายถิ่นในท้องถิ่นและระดับโลกเพิ่มสูงขึ้น ผลลัพธ์ที่ได้จากการผนวกรวมปัญหาสังคมกับสิ่งแวดล้อม คือ ความยุติธรรมสามเท่า: เนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันและความยากจนขั้นขั้นขั้นที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน คนรวยหรือคนมีรายได้สูงสร้างผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมแต่คนจนซึ่งสร้างปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อมในระดับที่น้อยกลับได้รับผลกระทบมากที่สุด กลุ่มคนยากจนที่มีทรัพยากรน้อยที่สุดมีโอกาสเข้าถึงได้น้อยโดยมาตรการรับมือกับปัญหาตามไปด้วย (UNRISD, 2012)

(3) นับตั้งแต่ทศวรรษ 1990 มีการตระหนักรู้เพิ่มมากขึ้นในวงการสังคมสงเคราะห์ถึงปัญหาการขาดการเชื่อมต่อระหว่างงานสังคมสงเคราะห์และปัญหาสิ่งแวดล้อม การถือเกิดขึ้นของ “งานเชิงนิเวศสังคม” “งานสังคมสงเคราะห์สีเขียว” หรือ “งานสังคมสงเคราะห์เชิงนิเวศ” ส่งสัญญาณถึงกระบวนทัศน์ใหม่ในการสังคมสงเคราะห์ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดการสังคมสงเคราะห์ที่ให้ความสำคัญเพียงตัวมนุษย์ (ในฐานะปัจเจกบุคคล) โดยลดทอนความสำคัญของสิ่งแวดล้อม/ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นเพียงเครื่องมือในการดำรงเผ่าพันธุ์มนุษย์ ด้วยเหตุนี้การสังคมสงเคราะห์ (สีเขียว) ที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติจึงได้พัฒนาแนวทางที่เป็นนวัตกรรมได้รับการพัฒนาเพื่อให้นักสังคมสงเคราะห์ติดตามและศึกษาประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และระบบนิเวศให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น นักสังคมสงเคราะห์จำนวนหนึ่งส่งเสริมแนวทางการพัฒนาใหม่ๆ ที่คำนึงถึงระบบนิเวศและความสมดุลระหว่างมนุษย์และ กับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพยายามลดภาระเกี่ยวกับกิจกรรมของมนุษย์ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (International Federation of Social Workers, 2014)

ข้อควรพิจารณาทั้งสามประการเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความยั่งยืนของชุมชนและสิ่งแวดล้อมนี้ นักสังคมสงเคราะห์จึง (ควร) ดำเนินการพัฒนาแบบวิธีและการเทคนิคการปฏิบัติงานที่หลากหลาย เช่น การให้คำปรึกษารายบุคคลหรือครอบครัว สวัสดิการเด็กและงานสังคมสงเคราะห์การศึกษา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสังคมสงเคราะห์กลุ่มชนและการสังคมสงเคราะห์ชุมชน งานฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพ การลอบบี้นโยบายเพื่อสิทธิมนุษยชน ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ (International Federation of Social Workers, 2014) ทว่าการกำหนดวาระโลกขององค์กรระหว่างประเทศทั้งสามองค์กรนั้นเผชิญกับข้อวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากจากนักสังคมสงเคราะห์และนักพัฒนาสังคมทั่วโลก ทั้งนี้เพราะวาระโลกดังกล่าวช่วย

ทำให้เกิดกรอบแนวทางในการส่งเสริมการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์อย่างเป็นระบบระเบียบแต่ก็ถูกมองว่าหยุดนิ่งเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาถึงลักษณะของความท้าทายระดับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (International Federation of Social Workers, 2021) นอกจากนี้แม้ในทางหลักการแล้วการสังคมสงเคราะห์ที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมเป็นแนวคิดที่นักสังคมสงเคราะห์จำเป็นต้องนำไปปฏิบัติ ทว่าในความเป็นจริงการสังคมสงเคราะห์มีความล่าช้าในการนำแนวคิดสังคมสงเคราะห์กับสิ่งแวดล้อมไปสู่การปฏิบัติกับผู้ใช้บริการเพราะเห็นว่าเรื่องเหล่านี้อยู่นอกเหนือจากขอบเขตการปฏิบัติงานหรืออาจไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ซึ่งความเข้าใจเช่นนี้อาจไม่ถูกต้องนัก ข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่าในประเทศออสเตรเลียมีหลักฐานจำนวนมากเกี่ยวกับการนำแนวคิดเกี่ยวกับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติผนวกเข้าไว้ในหลักสูตรการศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ยังมีผลการศึกษาในออสเตรเลียอีกชิ้นหนึ่งพบว่า จำนวนมากกว่าสองในสามของนักสังคมสงเคราะห์ผู้ตอบแบบสอบถาม (ร้อยละ 67.56) อธิบายว่าการศึกษาสังคมสงเคราะห์ได้รวมการวิเคราะห์/บทวิเคราะห์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเข้าไว้ในการเรียนการสอน แต่เมื่อถามเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องของประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับการสังคมสงเคราะห์ ผลการศึกษากลับพบว่ากว่าร้อยละ 90 มีความเห็นว่าสถาบันการศึกษาสังคมสงเคราะห์มีความจำเป็นต้องผนวกประเด็นนี้เข้าไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน เช่นเดียวกับวงการวิชาการและปฏิบัติการสังคมสงเคราะห์ประเทศแคนาดาซึ่งหลักฐานทางวิชาการบ่งชี้ว่าการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและการฝึกอบรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมสงเคราะห์สีเขียวยังคงขาดแคลนอยู่มาก (Wu and Greig, 2022)

ข้อมูลในหลายประเทศอาจสามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะของการประยุกต์ใช้สังคมสงเคราะห์สีเขียวในวงการวิชาการและปฏิบัติการสังคมสงเคราะห์ยังมีข้อคำถามอยู่มาก แม้ว่าสังคมสงเคราะห์สีเขียวอาจจะยังไม่ได้นำมาผนวกรวมในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ แต่การเกิดขึ้นของแนวคิดนี้และความพยายามของนักวิชาการและนักปฏิบัติด้านสังคมสงเคราะห์และพัฒนาสังคมได้จุดประเด็นให้เห็นความสำคัญของการเชื่อมโยงของการสังคมสงเคราะห์กับประเด็นโครงสร้างสังคมที่กว้างขวางขึ้นจนครอบคลุมไปถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติซึ่งหมายความว่าความรวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสังคมสงเคราะห์กับการสร้างสังคมที่ยั่งยืนที่คำนึงถึงการป้องกันความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม หรือ การพัฒนาที่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

อนึ่งหลังการการประกาศวาระโลกสำหรับสังคมสงเคราะห์และพัฒนาสังคม ในปี ค.ศ.2015 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติรับรองมติ “การเปลี่ยนแปลงโลก: วาระการพัฒนาที่ยั่งยืนปี ค.ศ.2030” เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการ และเป้าหมายย่อย 169 ข้อถือซึ่งถือว่าเป็นวาระระดับโลกที่ภาคีสมาชิกทุกประเทศพยายาม “สร้างความตระหนักประเด็นสิทธิมนุษยชนของมนุษย์ทุกคนและเพื่อให้บรรลุถึงความเท่าเทียมทางเพศและการเสริมพลังของผู้หญิงและเด็กหญิง สิ่งเหล่านี้ถูกบูรณาการและสร้างความสมดุลให้กับมิติทั้งสามของการพัฒนาที่ยั่งยืน: เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม” การประกาศวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืน ค.ศ.2020- 2030 ส่งผลให้เกิดความสลับซับซ้อนในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ที่ขยายวงกว้างออกไปอีกเลย ขอบเขตของการให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมไปสู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนซึ่งควรรวมมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม

ย้ำทำ: เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) และการขยายขอบเขตของสังคมสงเคราะห์สีเขียว

ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่าในปี ค.ศ.2015 องค์การสหประชาชาติกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 เป้าหมาย ซึ่งนำเสนอการบูรณาการในมิติเศรษฐกิจ สังคมและการขับเคลื่อนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการตระหนักรู้ว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมและความท้าทายด้านสุขภาพและสังคมมากมายไม่มีพรมแดน เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) เหล่านี้เป็นกรอบการดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลและชุมชนที่เปราะบางทั่วโลก เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้ง 17 เป้าหมายมุ่งเป้าไปที่การตอบสนองความต้องการของมนุษย์ โลก ความเจริญรุ่งเรือง สันติภาพ และความร่วมมืออย่างครอบคลุม โดยเรียกร้องให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญทั้งหมดตระหนักถึงเพื่อบรรลุเป้าหมายภายในปี ค.ศ. 2030 ด้วยการเน้นที่การปรับปรุงการทำงานทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับการดูแลต่างๆ อาจกล่าวได้ว่าเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนมีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับวิชาชีพงานสังคมสงเคราะห์เพราะสะท้อนให้เห็นว่าทั้งเป้าหมายการพัฒนา และการสังคมสงเคราะห์มีจุดเน้นทั้งระดับบุคคล ครอบครัว กลุ่มองค์กร และชุมชนเป็นเป้าหมายการแทรกแซงเพื่อส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ด้วยเหตุนี้วาระการพัฒนายั่งยืนในปี ค.ศ. 2030 จึงเป็นการวางรากฐานให้นักสังคมสงเคราะห์มีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ของตนในการเสริมพลังผู้คน สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อาศัยกรอบการพัฒนายั่งยืนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเปิดพื้นที่ให้เกิดความร่วมมือที่สำคัญระหว่างรัฐบาล ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั่วโลก วิชาชีพ และหน่วยงานอื่นๆ ดังนั้น ในฐานะผู้ให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์ วิชาชีพงานสังคมสงเคราะห์จะต้องมีบทบาทเชิงรุกในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั่วโลก (Rice, Fisher and Moore, 2022; Zhejiang, 2023)

อาศัยพื้นฐานของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน วาระการทำงานสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาสังคมระดับโลก ค.ศ. 2020–2030 ได้รับการพัฒนาขึ้นโดยความร่วมมือจากองค์กรสมาชิกระดับโลกทั้งสามแห่งดังที่เคยกล่าวไปแล้ว (IASSW, IFSW และ ICSW) ร่วมกันกำหนดวาระการทำงานสังคมสงเคราะห์ทั่วโลกอีกครั้งหนึ่ง สารสำคัญของกรอบวาระการทำงานสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาสังคมระดับโลกดังกล่าว คือ “การร่วมกันสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ครอบคลุม” ซึ่งมีหัวข้อย่อย 4 หัวข้อ คือ

หัวข้อที่ 1: Ubuntu: การเสริมสร้างความสามัคคีทางสังคมและความเชื่อมโยงระดับโลก คำว่า “Ubuntu” เป็นปรัชญาที่ชนเผ่าต่างๆ ในแอฟริกาตอนใต้ ตอนกลาง ตอนตะวันตก และตะวันออกยึดถือร่วมกัน ทั้งนี้ Ubuntu แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า I am Because We are โดยนัยนี้ Ubuntu จึงหมายถึงการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคมและความเชื่อมโยงทั่วโลกซึ่งสามารถที่สะท้อนถึงมุมมองงานสังคมสงเคราะห์เกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างผู้คนและสิ่งแวดล้อมทั้งหมด โดยสะท้อนถึงความจำเป็นของความสามัคคีทั่วโลก และยังเน้นย้ำถึงความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

หัวข้อที่ 2: การร่วมสร้างโลกนิเวศสังคมใหม่: ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ประเด็นนี้นำเสนอวิสัยทัศน์และแผนปฏิบัติการเพื่อสร้างค่านิยม นโยบาย และแนวทางปฏิบัติระดับโลกใหม่ๆ ที่จะพัฒนาความไว้วางใจ ความปลอดภัย และความเชื่อมั่นให้กับผู้คนทุกคนและความยั่งยืนของโลก

หัวข้อที่ 3: การเคารพความหลากหลายผ่านการกระทำร่วมกันทางสังคม ประเด็นนี้เกิดขึ้นจากกฎบัตรประชาชนเพื่อโลก สังคมนิเวศยุคใหม่ ทั้งนี้ กฎบัตรของประชาชนเพื่อโลกนิเวศสังคมเกิดจากการประชุมสุดยอดประชาชนระดับโลกในหัวข้อ "การสร้างโลกนิเวศสังคมใหม่ร่วมกัน: ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง" ซึ่งจัดขึ้นทางออนไลน์ระหว่างวันที่ 29 มิถุนายนถึงวันที่ 2 กรกฎาคม ค.ศ. 2022 กฎบัตรนี้ถือเป็นจุดอ้างอิงที่มีชีวิตและจะเติบโตต่อไปเมื่อประชากรโลกแบ่งปันแนวทางแก้ไขต่อความท้าทายร่วมกัน เพื่อให้มนุษย์ทุกคนสามารถมีชีวิตที่มั่นคง ปลอดภัย และสงบสุขในโลกที่ยั่งยืน ภายใต้หัวข้อที่ 3 นี้สร้างการตระหนักรู้และยอมรับในการส่งเสริมให้ชุมชนสามารถดำเนินการที่ทรงพลังเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

หัวข้อที่ 4: Buen Vivir: อนาคตร่วมกันเพื่อการเปลี่ยนแปลงเชิงปฏิรูป ประเด็นนี้ตอกย้ำถึงความจำเป็นที่นักสังคมสงเคราะห์จะต้องนำแนวทางที่สร้างสรรค์ในการทำงานกับชุมชนซึ่งต้องยึดหลักภูมิปัญญาพื้นเมืองและการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ (International Federation of Social Workers, 2021; Ioakimidis and Maglajlic, 2022)

กรอบวาระโลกของสังคมสงเคราะห์และพัฒนาสังคมระหว่างปี ค.ศ.2020-2030 แสดงถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับกรอบวาระโลกก่อนในปีก่อนหน้าที่สำคัญ คือ การขยายปรับเปลี่ยนประเด็นไปสู่ประเด็นเชิงโครงสร้างสังคมควบคู่กับประเด็นที่เน้นปัจเจกบุคคลและมีสาระสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างเห็นได้ชัด ที่สำคัญกรอบวาระการทำงานสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาสังคมระดับโลกได้เปลี่ยนรูปจากการสังคมสงเคราะห์ที่คำนึงถึงการส่งเสริมความยั่งยืนของชุมชนและสิ่งแวดล้อม (Promoting Community and Environmental Sustainability) ตามวาระการทำงานสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาสังคมระดับโลกในครั้งก่อนมาสู่การสร้างสังคมที่ยั่งยืนโดยคำนึงทุกมิติทั้งเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อมความเป็นพื้นที่ถิ่นซึ่งสอดคล้องเป็นอย่างดีกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ทั้งนี้และทั้งนั้นกรอบวาระทั้ง 4 ประเด็นนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้่านและนักสังคมสงเคราะห์ทั่วโลกมาร่วมกันวิเคราะห์และกำหนดแนวทางวิธีการทำงานได้อย่างสอดคล้องกับแต่ละบริบทต่อไปในอนาคต

ความก้าวหน้าในวงการสังคมสงเคราะห์ซึ่งมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแสดงให้เห็นความสำคัญและความสัมพันธ์ของประเด็นทั้งสอง ทว่าในทางวิชาการและปฏิบัติการเมื่อต้องนำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมาผนวกรวมไว้กับการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์อาจมีคำถามที่สำคัญตามมาว่าจะสามารถดำเนินการได้อย่างไรและแนวทางการดำเนินงานควรมีลักษณะเช่นใด ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้สนใจจำนวนหนึ่งในวงการสังคมสงเคราะห์ได้พยายามหลอมรวมการผสมผสานเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกับการเรียนการสอนและ/หรือการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์

กรณีตัวอย่างแนวทางการผสมผสานเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกับการสังคมสงเคราะห์

แม้ว่าการผสมผสานเป้าหมายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนกับการสังคมสงเคราะห์อาจมีวิธีการแนวทางการทำงานที่แตกต่างหลากหลายขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม-วัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ในแต่ละสังคมอาจมีความต้องการดำเนินงานที่ไม่เหมือนกัน คอร์ดوبا และ บันดู (Cordoba and Bando, 2022) แสดงทัศนะว่า การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมีอยู่อย่างจำกัด มีหน้าซ้ำในวงการสังคมสงเคราะห์นานาชาติยังมีข้อเรียกร้องอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับ

การศึกษาสำหรับนักสังคมสงเคราะห์ในการมีส่วนร่วมกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างมีจุดมุ่งหมายนั้นมีความรวมถึงการบรรลุความชัดเจนมากขึ้นเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นไปได้ของวิชาชีพสังคมสงเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลและการศึกษาเกี่ยวกับสังคมสงเคราะห์กับการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากผู้เขียนคลุกคลีอยู่กับการศึกษาสังคมสงเคราะห์และการฝึกภาคปฏิบัติร่วมกับนักวิชาชีพสังคมสงเคราะห์บทความนี้จึงขอนำเสนอกรณีตัวอย่างเพื่อแสดงแนวทางอย่างง่ายในการเชื่อมโยงการพัฒนาที่ยั่งยืนกับสังคมสงเคราะห์ในการเรียนการสอนสังคมสงเคราะห์รวมถึงตัวอย่างแนวทางการประยุกต์ในการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาสังคมสงเคราะห์ระหว่างฝ่ายวิชาการและฝ่ายปฏิบัติ ทั้งนี้บทความชิ้นนี้อาจเป็นเพียงการริเริ่มในการแสดงจุดเริ่มต้นของการวิเคราะห์เรื่องนี้ในวงการสังคมสงเคราะห์ไทย

ตัวอย่างที่ 1

ในประเทศออสเตรเลีย การฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาสังคมสงเคราะห์เป็นช่องทางที่เหมาะสมในการสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับความยั่งยืนและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 การศึกษาสังคมสงเคราะห์ในประเทศออสเตรเลีย นักศึกษาต้องฝึกงานภาคสนาม 2 ครั้ง ครั้งละ 500 ชั่วโมง โดยเน้นที่การปฏิบัติโดยตรง นโยบาย หรือการวิจัย สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย (Australian Association of Social Workers (AASW)) เป็นหน่วยงานกำกับดูแลระดับวิชาชีพของนักสังคมสงเคราะห์ได้มีบทบาทสำคัญในการเป็นหน่วยฝึกงานภาคปฏิบัติให้กับนักศึกษาสังคมสงเคราะห์อย่างยาวนาน ในปี ค.ศ. 2019 สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัย Royal Melbourne Institute of Technology พัฒนาโครงการฝึกภาคปฏิบัติด้านนโยบายสังคมสงเคราะห์แบบนาร่องโดยเน้นที่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน องค์กรทั้งสองได้ดำเนินการโครงการสองระยะตลอดช่วงการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาระยะเวลา 70 วันตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงตุลาคม ค.ศ.2019 โดยมีนักศึกษา 3 คนเข้าร่วมโครงการ การดำเนินงานทั้งสองระยะประกอบด้วย

ระยะที่ 1 : กระบวนการตรวจสอบนโยบาย(องค์กร)กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน กระบวนการเริ่มต้นด้วยช่วงเริ่มต้นของการศึกษาและทำความเข้าใจกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อทำความเข้าใจและศึกษาความเกี่ยวข้องของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกับการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ในระยะนี้บรรลุได้โดยการมอบหมายให้นักศึกษา ศึกษาค้นคว้า รายงาน การฟังความคิดเห็นของสาธารณะ และการประเมินเชิงวิพากษ์วิจารณ์เป้าหมายของนโยบาย(องค์กร/ประเทศ) ตั้งแต่ปี ค.ศ.2016- 2019 และระบุว่ามีนโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับเป้าหมาย 17 ประการและเป้าหมายย่อย 169 ประการหรือไม่อย่างไร

ระยะที่ 2: การเรียนรู้จากการตรวจสอบนโยบายและมองหาโอกาสในการดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เมื่อนักศึกษาตรวจสอบนโยบายต่างๆเสร็จสิ้น ผลการตรวจสอบได้ระบุว่าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนใดบ้างที่สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งออสเตรเลียยังไม่ได้ดำเนินการ แต่พบว่ามีโอกาสและยังอยู่ในขอบเขตและทรัพยากรที่มีอยู่ของสมาคมฯ นักศึกษาได้จัดทำรายงานและเผยแพร่เป็นส่วนหนึ่งของรายงาน SDGs ของสมาคมฯ ฉบับแรกพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ของสมาคมฯเพื่อดำเนินการ ตัวอย่างของการวิเคราะห์นโยบายของสมาคมฯกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่นำเสนอโดยนักศึกษาระบุว่านโยบายของสมาคมฯได้ดำเนินกิจกรรมนโยบายจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายด้านความมั่นคงทางสังคม ความไม่เท่า

เทียมกัน ความรุนแรงในครอบครัว และสุขภาพจิต ทว่าพื้นที่เป้าหมายที่สมาคมฯควรต้องดำเนินการเพิ่มเติม เช่น การรณรงค์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (เป้าหมาย SDGs ที่ 6, 13, 14, 15, 17) นักศึกษาเสนอให้สมาคมฯเป็นผู้นำในการอภิปรายระดับประเทศเพื่อระบุมิติความยุติธรรมทางสังคมของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เหตุการณ์สภาพอากาศสุดขั้วมีต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาส การดำเนินการที่นักศึกษาได้แนะนำได้รับการตอบสนองและดำเนินการทันทีโดยส่งผลให้สมาคมฯ ประกาศภาวะฉุกเฉินด้านสภาพภูมิอากาศ (AASW, 2019) และทำงานร่วมกับกลุ่มพันธมิตรระดับสูงอย่าง Climate and Health Alliance (CAHA) ในการรณรงค์สร้างความตระหนักต่อสาธารณะจำนวนมาก ดังที่กล่าวไปแล้วว่าโครงการนำร่องนี้ดำเนินการในระยะเวลาสามปี ในปีต่อมานักศึกษาที่เข้ารับการฝึกภาคปฏิบัติที่สมาคมฯจะตรวจสอบการตามมาตรการที่ถูกนำเสนอ ก่อนหน้าและแนะนำการปฏิบัติงานเพิ่มเติมซึ่งกระบวนการนี้จะช่วยให้การดำเนินงานเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Cordoba and Bando, 2022) อาจกล่าวได้ว่าผลการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัย Royal Melbourne Institute of Technology ที่วิเคราะห์นโยบายของสมาคมฯสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยนั้นแสดงให้เห็นว่าข้อควรปรับปรุงและโอกาสในการพัฒนางานสังคมสงเคราะห์สีเขียว/สังคมสงเคราะห์กับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นประเด็นที่นักสังคมสงเคราะห์ทั่วโลกควรต้องเติมเต็มซึ่งนัยนี้อาจสะท้อนให้ว่าวาระโลกของการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาสังคมในช่วง ปี ค.ศ.2012 โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวข้อ “การส่งเสริมความยั่งยืนของชุมชนและสิ่งแวดล้อม (Promoting Community and Environmental Sustainability)” ในการดำเนินงานช่วง ปี ค.ศ. 2017-2018 อาจจะยังไม่สามารถบรรลุผลได้มากนัก

ตัวอย่างที่สอง

การใช้การสอนกรณีศึกษาให้สอดคล้องกับประเด็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวอย่างนี้พัฒนาโดยนักวิชาการสังคมสงเคราะห์สหรัฐอเมริกา อัดโด, โคเออร์ และ ทิมป์สัน (Addo, Koers and Timpson, 2022) เห็นว่าการใช้กรณีศึกษาสามารถเป็นเครื่องมือทางการสอนที่มีประสิทธิภาพในการสอนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและการพัฒนาสังคมในการศึกษางานสังคมสงเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาในระดับโลกที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกัน อัดโด, โคเออร์ และ ทิมป์สัน เห็นว่า การสอนโดยอาศัยกรณีศึกษามีหลายรูปแบบ อาทิ (1) รูปแบบ Sustainability puzzle cases ซึ่งกรณีศึกษาประเภทนี้จะกระตุ้นให้เกิดการคิดเชิงระบบ นักศึกษาจะได้รับกรณีศึกษาซึ่งระบุปัญหาและบริบท และนักศึกษาจะต้องสำรวจปัจจัยทั้งหมดที่ส่งผลต่อปัญหาจากนั้นนักศึกษาจะต้องระบุกลยุทธ์การแทรกแซงที่สามารถใช้เพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมทั้งเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) (2) รูปแบบ Iceberg cases เป็นกรณีศึกษาที่นำเสนอแบบย่อโดยมีข้อมูลรายละเอียดเพียงเล็กน้อย กรณีเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการประเมินและการใช้ทฤษฎีและกลยุทธ์การแทรกแซง ตัวอย่างเช่น กรณีศึกษาอาจเป็นตัวอย่างเด็กที่ทำงานในโรงโก้นในประเทศกานาซึ่งนักศึกษาจะต้องเชื่อมโยงระหว่างกรณีศึกษากับเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน กลยุทธ์/แนวทางการพัฒนาทางสังคมใดบ้างที่สามารถดำเนินการกับกรณีศึกษาได้ นอกจากนี้ นักศึกษายังต้องประเมินความสลับซับซ้อนของความสัมพันธ์ของประเด็นเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ส่งผลต่อปัญหา นอกจากนี้ นักศึกษายังต้องสำรวจกลยุทธ์การพัฒนาทางสังคมในการแก้ไขปัญหาด้วย (3) รูปแบบ Dialogue cases รูปแบบนี้นักศึกษาจะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในระดับปานกลางโดยนักศึกษามีบทบาทในการวิเคราะห์มุมมองที่แตกต่างกันโดยไม่ตัดสินเรื่องความถูกต้องซึ่งเป็นพื้นฐานของความเชื่อของการสนทนา (dialogue) กรณีศึกษาเพื่อใช้ในการถกเถียง

ระหว่างกันเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน อาทิ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 5 ความเท่าเทียมทางเพศ ความเชื่อและสมมติฐานบางประการที่อาจกำหนดการปฏิบัติต่อเด็กผู้หญิงที่แตกต่างกันคืออะไร และกลยุทธ์การพัฒนาทางสังคมใดบ้างที่อาจนำมาดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหานี้” ผู้สอนอาจยกประเด็นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของผู้หญิงในบางประเทศมาประกอบได้ด้วย (4) รูปแบบ Application cases เป็นการนำกลยุทธ์ไปใช้กับประเด็นหรือปัญหา นักศึกษาอาจได้รับคำขอให้ทำกลยุทธ์การพัฒนาสังคมไปใช้กับประเด็นใดประเด็นหนึ่งภายใต้ เป้าหมาย SDGs เช่น ความยากจน (เป้าหมาย SDG 1) ในประเทศกำลังพัฒนา นักศึกษาเรียนรู้จากกรณีศึกษาเกี่ยวกับเป้าหมายที่ 1 และอาจเสนอแนวทางการพัฒนาสังคมที่สามารถนำมาใช้เพื่อลดความหิวโหยได้ตามเป้าหมายที่ 1

ตัวอย่างและแนวทางในการผนวกรวมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกับการเรียนการสอนสังคมสงเคราะห์จากตัวอย่างทั้งสองประเทศแสดงให้เห็นวิธีการนำเอาประเด็นสำคัญซึ่งเป็นวาระโลกเข้ามาสร้างความตระหนักให้กับนักศึกษาสังคมสงเคราะห์ นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องยืนยันว่านักสังคมสงเคราะห์สามารถมีส่วนร่วมกับวาระโลกด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุป

สังคมสงเคราะห์สีเขียว คือ แนวทางการปฏิบัติงานที่ผสมผสานประเด็นทางสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงผลกระทบของกิจกรรมมนุษย์ต่อธรรมชาติและชุมชนพร้อมส่งเสริมความยั่งยืนของสังคม แนวคิดนี้มีรากฐานจากมุมมององค์รวมที่เชื่อมโยงสุขภาพมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สังคมสงเคราะห์สีเขียวมีทัศนะว่าสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมส่วนหนึ่งเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง สังคมสงเคราะห์สีเขียวอาศัยกรอบแนวคิดความไม่เป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมที่สร้างปัญหาตามมาในชุมชนชายขอบ ด้วยเหตุนี้ นักสังคมสงเคราะห์จึงสามารถมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความตระหนักและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การผลักดันนโยบายเพื่อความเป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นต้น นอกจากนี้ สังคมสงเคราะห์สีเขียวมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ เช่น การลดความยากจน การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการแก้ไขวิกฤตสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างการนำไปปฏิบัติ อาทิ การเรียนการสอนสังคมสงเคราะห์ในประเทศออสเตรเลียทำโครงการฝึกงานให้นักศึกษานักสังคมสงเคราะห์วิเคราะห์นโยบายของประเทศโดยอาศัยกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นฐาน การเรียนการสอนสังคมสงเคราะห์ในสหรัฐอเมริกาใช้กรณีศึกษาในชั้นเรียนเพื่อเชื่อมโยงปัญหาสังคมกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้าง อย่างไรก็ตามแม้สังคมสงเคราะห์สีเขียวจะได้รับการยอมรับ แต่งานวิจัยและการบูรณาการในหลักสูตรวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ทั่วโลกมีแนวโน้มว่ายังมีไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จบางส่วนตามกรณีข้างต้น ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของวิชาชีพในการสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพ สุดท้ายแล้วเป้าหมายของทั้งสังคมสงเคราะห์สีเขียวและการพัฒนาที่ยั่งยืนมีจุดเน้นการพัฒนาความยั่งยืนที่เชื่อมโยงสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างองค์รวม แม้จะมีความท้าทาย แต่แนวทางนี้ชี้ให้เห็นบทบาทสำคัญของนักสังคมสงเคราะห์ในฐานะแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาโลกยุคใหม่เพื่อสร้าง

ความเป็นธรรมและคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นทั้งในระดับบุคคลและชุมชน แต่อย่างไรก็ดีในอนาคตอันใกล้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกส่งผลให้สังคมสงเคราะห์สีเขียวมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาแนวทางในการปรับตัวให้สอดคล้องกับกระแสหลักสำคัญของโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

- ชานนท์ โกมลมาลย์ (2557). สังคมสงเคราะห์สีเขียว : รูปแบบและบทบาทใหม่ของการสังคมสงเคราะห์ไทย. รายงานสืบเนื่องการสัมมนาวิชาการวิชาการเนื่องในโอกาสการสถาปนาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ 60. กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- จิระวรรณ บรรเทาทุกข์ (2550). ทูตทางสังคมของชาวคริสต์ล่าง: การรับมือกับปัญหาจากชุมชนสู่ประชาสังคม. วารสารสถาบันวิจัยสังคม, 30 (1-2), หน้า 39-67.
- สงกรานต์ ป้องบุญจันทร์และสุรัชย์ ตรงงาม (2564). การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในลำห้วยคลิตี้ ชัยชนะทางคดีที่เปิดเผยระบบที่ล้มเหลว. วารสารนิติสังคมศาสตร์, 14 (2), หน้า 86-121.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2552). รายงานการศึกษานโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ. (มปท).
- Addo, R., Koers, G. and Timpson, W. M. (2022). Teaching sustainable development goals and social development a case study teaching method.pdf. *Social Work Education*, 41 (7), pp.1478–1488.
- Boetto, H. (2024). *What is eco social work?* [Online]. Available at: <https://insight.study.csu.edu.au/eco-social-work/#:~:text=Eco social work – also referred,at multiple levels within practice.> [Accessed 22 October 2024].
- Cordoba, P. S. and Bando, L. (2022). Social Work and the Sustainable Development Goals: A Student Placement Model. *Australian Social Work*, 75 (4), pp.519–526. [Online]. Available at: doi:10.1080/0312407X.2021.1947335.
- Dominelli, L. (2014). Promoting environmental justice through green social work practice: A key challenge for practitioners and educators. *International Social Work*, 57 (4), pp.338–345. [Online]. Available at: doi:10.1177/0020872814524968.

- International Federation of Social Workers. (2014). *GLOBAL DEFINITION OF SOCIAL WORK*. [Online]. Available at: <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/> [Accessed 22 March 2024].
- International Federation of Social Workers. (2021). *The Global Agenda*. [Online]. Available at: <https://www.ifsw.org/social-work-action/the-global-agenda/#:~:text=On 2 November 2020%2Cfollowing,is> “Co-building Inclusive Social [Accessed 30 October 2024].
- Ioakimidis, V. and Maglajlic, R. A. (2022). Social Work’s Contribution towards an Eco-Social World; the People’s Charter. *British Journal of Social Work*, 52, pp.3073–3077.
- Papadimitriou, E. (2020). Defining green social work. *Social Cohension and Development*, 15 (1), pp.139–152.
- Powers, M. C. F. et al. (2018). Green social work for environmental justice: Implications for international social workers. *The Routledge Handbook of Green Social Work*, pp.74–84. [Online]. Available at: doi:10.4324/9781315183213.
- Ramsay, S. and Boddy, J. (2017). Environmental Social Work: A Concept Analysis. *British Journal of Social Work*, 47, pp.68–86.
- Rice, K., Fisher, C. and Moore, S. (2022). Social work and the Sustainable Development Goals: an introduction to the special issue. *Social Work Education*, 41 (7), pp.1409–1411. [Online]. Available at: doi:10.1080/02615479.2022.2122536.
- Wu, H. and Greig, M. (2022). Adaptability, Interdisciplinarity, Engageability: Critical Reflections on Green Social Work Teaching and Training. *Healthcare (Switzerland)*, 10 (7). [Online]. Available at: doi:10.3390/healthcare10071245.
- Zhejiang, G. N. A.-A. (2023). Conceptualising Social Workers Role in Achieving Sustainable Development Goals. *INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH AND INNOVATION IN SOCIAL SCIENCE (IJRISS)*, 7 (9), pp.1022–1038.